

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. julija 1896.

Politiški oddelek.

Stališče Badenijeve vlade.

Grof Badeni si še ni sestavil nobene trdne večine v državnem zboru. Pomaga si od slučaja do slučaja z večino, katero ravno dobi. V tem pa ima izredno srečo. Skoro nobena stranka se mu ne upa resno ustavljati. Celo Mladočehi, ki so dosedaj vladam delali najstrožjo opozicijo, so krotki postali.

Zato je pa sedanja vlada brez posebnih težav dosegla rešitev nekaterih najtežjih stvari. Ne le, da je državni zbor rešil volilno reformo, temveč dovolil je tudi celo v povišanje nekaterih davkov. Če ima grof Badeni dobro voljo, bode tudi še domovinski zakon in povišanje uradniških plač se rešilo pred razpustom državnega zbora.

Jedino pogodba z Ogersko bode vladi delala še težave. Ne ve se še, ali se reši v sedanjem ali bodočem državnem zboru. Pogajanja z Ogersko vrše se jako počasi. Madjari nočejo niti za las prijenjati. Naša državna polovica pa tudi kaže nekaj več odločnosti, nego jo je dosedaj.

Sicer pa mi ne verujemo, da bi opozicija v naši zbornici bila tako huda, ako vlada resno nastopi. Večina strank bi niti se ne ustavljala, da niso ravno volitve pred durmi. Upiranje obnovljenju dosedanje krivične pogodbe z Ogersko ima nekaterim poslancem pridobiti zopet popularnost.

Po volitvah pa utegne nekaj odločnejših mož priti v zbor, ki vsaj sprva ne bodo hoteli plesati, kakor bode jim vlada godla. Seveda s časom se bodo že unesli; a avstrijskoogerska pogodba morala se bode že v začetku rešiti. To bode pa malo težavno. Ne verjamemo pa vendar ne, da bi avstrijski državni zbor ostal trajno pri svojem uporu.

Madjari ne bodo odjenjali, to je skoro gotovo. Vajeni niso prijenjavati, ker je dosedaj vselej jim prijenjala naša državna polovica. Na Ogerskem vlada nasproti naši

državni polovici največja sloga mej strankami. Višji krogi žele, da se pogodba vsekako obnovi in to zmatrajo za državno potrebo. Kakor hitro se pa v avstrijskem državnem zboru začne govoriti o državni potrebi, pa takoj pri mnogih strankah jenja vsaka opozicija. Poljske podpore je vlada popolnoma gotova, ravno tako bodo ž njo tudi glasovali konservativci, naj se že sedanji konservativni klub ohrani ali ne. Podpore katoliške ljudske stranke je vlada tudi gotova. Glasilo te stranke je že naglašalo, da se mora pogodba obnoviti za vsako ceno.

Baron Dipauli in pa Ebenhoch nista za hudo opozicijo v taci stvareh. Prvi tako hrepeni po minister-skem portfelju in taki možje pa ne morejo glasovati proti stvarjem, ki se zmatrajo za državno potrebo. Kolikor se reši pri volitvah zjedinjene levice, bode tudi glasovala za obnovljenje pogodbe, naj si predloži že v taki ali taki obliki. Če bode vladi potreba, ne bode jej težko dobiti mladočeške pomoči.

V Avstriji se nobeni vladi ni bati za večino, dokler ima zaupanje krone. To zaupanje pa ima grof Badeni. V drugih državah je obstanek vlade odvisen od zaupanja zbornice poslancev, a pri nas pa še tega ni treba. Le redkokdaj se prigodi, da bi zbornica poslancev vrgla kako vlado. Taaffe je bil pal, ker se mu je bila zbornica poslancev uprla, a najbrž je pa tudi sam že želel pokoja, ker je bil bolehen. Da je napel vse sile in zapretil tudi z razpustom zbornice, bi najbrž se tudi njegovi nasprotniki bili udali. Sicer je pa tedaj šlo za volilno reformo, kjer so bili poslanci osebno prizadeti. Pri obnovljenju pogodbe z Ogersko je pa drugače. Tukaj se gre za interese prebivalstva sploh in v taci stvareh so pa avstrijski poslanci dosti prijenljivi.

Glavna stvar je, da ima vlada zaupanje krone. To zaupanje pa ima grof Badeni v taki meri, kakor ga je dosedaj imela redko kaka vlada. To je pokazal cesar te dni. Odstopil je vladi pravico, da sme imenovati uradnike VII. činovnega razreda, katere je doslej imenoval cesar. Pa tudi nekatere druge važne stvari je cesar odstopil vladi. Samo na sebi te stvari niso kdo ve kako

pomenljive. Če je cesar imenoval uradnika, bil je vendar kot parlamentaren vladar navezan na predlog vlade. Pomeni tiči v tem, da je krona pokazala v tem trenutju zaupanje vladi. Državni zbor se bode sedaj gotovo mnogo manj upal ustavljati nego se je dosedaj.

Zato pa ne dvomimo, da se grofu Badeniju posreči dognati pogodbo z Ogersko, naj si bode že v korist naši državni polovici ali ne. On stoji popolnoma trdno. To je faktum, s katerim bode računati tudi nam Slovencem. Zastonj so bile vse gališke in protisemitske pritožbe in zaganjanja proti vladi. Stališča jej niso prav nič omajala.

Politični pregled.

Katoliška stranka se je osnovala na Moravskem. Nova stranka se je pa postavila strogo na narodno stališče. Zahteva namreč tudi izvršitev češkega državnega prava, narodno enakopravnost in osnovo češkega vseučilišča za Moravsko. Kako se ta stranka loči v tem oziru od naše katoliške stranke. Ta se na svojem katoliškem shodu, ko je sestavljala program, ni upala vanj sprejeti zahteve, da se osnuje slovensko vseučilišče v Ljubljani in Slovenci združijo v jedno upravno celoto. Ti dve točki imate za nas Slovence jednako veljavo, kakor pri moravskih Čehih državno pravo in drugo češko vseučilišče. V drugih ozirih pa ima moravska katoliška stranka blizu tak program, kakor ga imajo sploh katoliške stranke. Poskusila bode že nova stranka svojo srečo pri novih deželno- in državnozborskih volitvah.

Češki liberalni Nemci imeli so v nedeljo shod zapunih mož v Pragi. Na tem shodu so preskrstili svojo stranko na ime nemško-napredna stranka. Govorniki so premlevali stare fraze o nemštvu, napredku in svobodi. Jezili se, da so Čehi hoteli napraviti Sokolsko slavnost v Toplicah, ki je po njih zatiranje nemško mesto. Vladi so pretili, da pojdejo v opozicijo, ako se ne bode na Nemce bolje ozirala. Znamenito pri tem shodu je pa to, da v odbor za organizacijo nove stranke ni voljen noben levičarskih glavnih vodij. Shod je torej levičarjem izrekel nekako nezaupnico, naj liberalni listi sučejo stvar kakor jim drago. Vladni listi so pa odgovorili na levičarska pretenja, da pojdejo v opozicijo, da nikdo ne more liberalni stranki tega braniti. Škodovala bode le sebi. Vlada bode že brez levičarjev dobila večino.

Pogodba z Ogersko. — Vlada baje namerava še s tem državnim zborom poskusiti obnovljenje pogodbo z Ogersko. To je pa posebno vznemirilo levičarje in nemške konservativce. Potem ti dve stranki bi radi glasovali za pogodbo, naj bode že taka ali taka, da bi se le vladi ne zamerili. Pred volitvami je pa to vendar le težko, ker pred volilci bi svoje glasovanje le težko opravičevali. Pogodba se bode tako najbrž sklenila po želji Madjarov, kateri nočejo prijenjati. Protisemitje pa žele, da se pogodba obnovi pred volitvami. Lahko bodo izkoristili pri volitvah, ako bodo liberalci in nemški konservativci glasovali za Madjare. Odtrgali bi potem tem strankam ložje kak mandat. Jedino Poljakom in nekaterim veleposestnikom je vse jedno, kdaj se pogodba sklepa, ker jim se ni toliko bati za mandate.

Bosenski jezik. — Dunajski profesor znani slavist dr. Jagić je v delegaciji zatrjeval, da je nazivanje bosenski jezik opravičeno, to ime je že staro več sto let. Hrvatski in srbski dijaki, mej njimi mnogo Bošnjakov so proti profesorju priredili veliko demonstracijo. Ko se je peljal od predavanja, so mu klicali: Pereat. Proti dijakom je vseučilišni senat začel preiskavo. Dijaki pa temu ugovarjajo, ker so demonstrirali na javni ulici, ne na vseučiliškem prostoru, in le Jagiću

kot politiku, ne pa kot profesorju. Pri tem pa pripoveči lujejo listi, da Jagić ni vedno glede bosenskega jezika jed naci mislij, kot je sedaj. Ko je bil v Zagrebu profesor, je nekoga dijaka bil hudo oštel kot nevedneža, ker mu je imenoval mej balkanskimi narodnostmi tudi Bošnjake.

Kreta. — Nemiri na Kreti imajo vseskozi utemeljen povod. V smislu neke pogodbe s Turčijo bi morala Kreta imeti samoupravo. Turčija te pogodbe ni nikdar popolnoma izvršila, vendar je imela pa Kreta do l. 1889. neko omejeno samoupravo, katero je pa Turčija samovoljno odpravila, vsled česar so se vsi dohodki iz Krete iztekali v turško blagajno v Carigradu, dočim ni ostalo za naprave in upraviteljstvo za nemarijene Krete ničesar. To je dalo povod vstaji na Kreti. Narod zahteva popolno samoupravo Krete. Turčija je hotela prvotno s silo zatreti vstajo in ničesar dovoliti Krečanom. Velevlasti, ki so na strani Krečanov, so prisilile Turčijo, da se je udala. Sklicati je hotela na Kreti narodno sobranje, ki ima sklepati o ureditvi razmer na Kreti. Narod na Kreti ne zaupa nič turški vladi in zahteva pred vsem kristijanskega guvernerja. Velevlasti odločno zahtevajo od Turčije, da dovoli več pravic Krečanom, da se tako poleže vstaja. Le to je žalostno, da se Turčija preveč ne zmeni za te ukaze, ker ve, da se jo s silo ne bo napelo, ker se velevlasti o tem ne morejo sporazumeti.

Obrtnija.

Stavbenski red

deželnega stolnega mesta Ljubljane

z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

Prošnja za uradno naznanilo stavbinske črte, nivela ter predloga legopisnega in nivelskega črteža.

§ 13. Pri vsaki novi stavbi, prizidavi ali prezidavi, ki se misli graditi ob že obstoječi ali nameravani in v izvršitev odobreni javni poti, mora stavbinski gospodar, predno prosi za stavbinsko dovolilo, prositi za uradno naznanilo stavbinske črte in nivela ter v ta namen predložiti pravilno (§ 1.) narejen legopisni in nivelski črtež v dveh istorisih.

Vsebinska črtežev.

§ 14. Izmed teh črtežev mora legopisni črtež obsežati obojestranske mejne črte dotičnih ulic v vselej krajnim razmeram primerni razsežnosti, ločilne črte in dolžinske izmere vseh posameznih zemljišč, oznamenilo njih hišnih števil ali drugih krajnih imen in kotiranje pravokotno merjenih uličnih širin na onih točkah, kjer se iste bistveno premene.

Za ulično dolžino, orisano v legopisu, je nivel počititi ravno tako v cestni sredi, kakor tudi o pešpoti na strani, kjer se misli stavba narediti. Ta dolžinski nivel se mora opirati na primerjalno ravnico mestnega črteža (§ 3.) ter obsesati vse bistvene visočinske razlike s pridejanimi primerjalnimi kotami, kakor tudi lego pragov pri glavnih vratih vseh v legopisu navedenih sosednih poslopij, in kadar se stavba dela v poplavnem ozemlju, tudi ničevno točko dotičnega vodomerskega kola.